

ANYÁK HETILAPJA

SZERKESZTI

VAGHOTT SÁNDORNE.

Előfizetési díj:

Postai úton vagy Budapesten házhoz hordatva

Évnyegyedre (ápril, maj, juni) 1 ft. 50 kr.
 Három évenyegyedre (ápril—december) 4 v 50 v

Az előfizetési pénzek

a kiadó-hivatalhoz

(Pest egyetem-utca 4. sz.) bérmentve intézendők.

A művész és a böles.

Eletkép.

Reményi Katalintól.

IV.

Az estély.

Földesék nagyszerű, *Donáto* tiszteletére rendezett estélyre lőnek meghíva egy távul rokonukhoz.

Ha vannak az ember életében percek, órák, vagy talán napok is, melyekben szebb mint egyébkor, úgy a máskor is szép *Malvin* ez estén szépségével minden képzoletet felülmult.

Nem az egyszerű fehér ruha okozta azt, ámbár olyan volt benne, mint a habokból kiemelkedő istennő, sem azok a sötét, pirostermészetes kaméliák, melyek arany színű haját homlokánál környezték, hanem az a gyenge pír, melyet valami benső izgatottság csalt halvány arczára, és a mely szokatlan élénkséget kölcsönzött, fátyolozott szemének, és mintha a nagyszerű fényes világítás még jobban kiemelte volna azt a bizonyos fájdalmas vonaglást, mely szép szabásu piros ajkát indóknint megreszketteté.

Hány szem akadt meg irigykedve a halvány ifjun, ki e szép teremést karöltve vezeté végig a termenek.

Utánok *Donáto* is nem sokára megérkezett és jelenlétével véget vetett a feszességnek, mely eddig az összegyűlt vendégek között uralkodott.

Soha háziur annyira igénybe nem volt véve vendégei által, mint ez estély adója. Mindenki hozzá fordult, hogy a művésznök bemutatassa, ki ismét minden hozzá intézett dicséret és hódolat kifejezésére tudott néhány lekötölező szót viszonzni.

Csak *Vilmos* nem beszélt még eddig vele. Az irigyelt ifju völegény a nagy teremnek egyik szögletében gömbölyded alacson urral társalgott, kinek hoztós öszbevegyülő hajtömeg környezte széles homlokát, kinek arczvonásai megkülönböztethetlenné lőnek a sürű ráncok miatt, melyek azokat elfödék, és kiről a jelenlévők

azt mondák, hogy Németországnak a jelenben legnagyobb bölcse. Ezt öltözetéről ítélve is igen könnyen el lehetett hinni, miután nem épen tiszta volt és gombhiány is látszott felöltönyén; fényes nyakendője pedig négyszeresen is volt vastag nyaka köré tekerve. Annál fénytelenebb topánja eléggé bizonyították, hogy nem igen sokat törődik az emberek itéletével.

A jelenlegi estély sehogysé látszott magát a rendszeres estélyek modorához alkalmazni; sem a táncz, sem a társasági játékok nem mulattaták a jelenlévőket, a mennyiben a művész egyikhez sem értett és eszerént azokban részt sem vehetett, s mivel a vendégek mindent el akartak követni, hogy az ünnepeltnek tiszteletüket bizonyítsák: abban hagytak tánczot és játékokat.

Ez azonban sokkal nagyobb áldozat volt, sem hogy a mulatni szerető fiatalság semmi érdeket ne kötött volna hozzá.

A művész nem sokára körül volt véve és a nagy zajból, mely fülébe harsogott tisztán érthette, miszerént a jelenlévők minden óhajta csak az, hogy ha ők az ő kedveért elhallgattatták a „barna fiukat,” sziveskedjék már most ő nekik játszani valamit.

Donáto szabadkozott, a hogy csak művésztől kitelhetik; de mind hasztalan volt. Az ifjuság *Malvin* szószólását kérte föl, mint kivel a világhírű ember egész estén át legszivesebben társalgott.

— Hogy igényelhetnék én magamnak előnyt ily társaság fölött? — szolt szerényen a leányka.

De *Donáto* e szavak hallatára kezébe vette hangszerét és játszott úgy, mint csak akkor képes a művész, midőn ihletett.

A vendégek egyes vissza nem fojtható tetszés nyilatkozata úté meg néha *Donáto* fülét; de az kevés hatást gyakorolt rá, hozzá szokhatott már eléggé; csak midőn *Malvin* halovány arczára tévedt tekintete, játszadozék ajka körül sajtáságos mosolya az önhittel vett jutalomnak. E mosoly mégis mit sem vont le a művész átszellemült, magasztos vonásiból.

Midőn *Donáto* a kigondolható legnagyobb tetszés közt végezé játékát, *Malvin* senkire és semmire nem gondolva, fölugrott ülőhelyéről és melcsokrából kitépve egy fehér rózsát, szó nélkül nyújtá át a művésznak, ki a kis reszkető kezét ajkához emelte.

Malvin igen megdöbben-e pillanatban. Nagy szeme félénken tévelygett végig a termen, s midőn *Vilmoson* akadt meg és az még mindig az öreg bölcs mellett ülve, nyugodtan mosolygott feléje, akkor megszűnt félelme, nyugodtan tért vissza helyére; és kérte szülőit, hagyják el vele a társaságot.

Mielőtt távoztak volna, *Földes*, ki egész életében szenvedélyesen pártolta a művészetet, és alig volt Magyarországbán megforduló nagy művész, ki vendég-

szerepetét ne élvezte volna, *Donátot* is meghívta magához.

Az elkényeztetett nagy ember örömmel fogadta e megtiszteltetést, és megígérte, hogy mielőtt az országból, hol annyi szép, feledhetlen napot élt, távoznék, mindenesetre megfogja látogatni *Földeséket*.

— Ezen alkalomra kijő ön is nemde *Vilmos*? — kérde a bárónő az ifjútól, ki csak most hagyta el az öreg bölcsét, hogy rokonival távozzék.

— Igen sajnálom édes néni, hogy ezt előbb nem tudtam, — szólt az ifju, — most már szavamat adtam *Ditrichnek* — így hívták a bölcs embert — hogy néhány hónapra elmegyek vele Németországba.

— Ezt nem jól tetted fiam, — mondá a báró ingerülten, — nem is tudom mire való az a sok tudomány, én mióta a retorikából kimaradtam, nem tanultam semmit, még is itt vagyok.

— No de öszre csak vissza jő? — szólt a bárónő czélezőlag az ifjuhoz.

Ez időre volt kitüzve a gyermekjegyesek özszekelesése.

(Folytatása következik.)

H y m n u s . *)

Isten! te légy hazánknak öre,
Míg a világ forgása tart;
Mint védted eddig, védj jövőre
Erős karoddal a magyart.
Te légy velünk, mint hajdanában
Dicső atyáinkkal valál;
Te légy, ha küzdünk a csatában,
Te légy, ha béke napja száll!

Kiket csaták viharja vitt el,
Kik e hazát szerzék nekünk,
Elnyugovának égi hittel,
Hogy itt virul fel édenünk.
A nemzet él . . . mi multba nézünk . . .
Szívünk fájdalommal dobog;
Mert bár sürtien omla vérünk :
Oly ritkán voltunk boldogok!

Oh, mennyi vész nyomá hazánkat,
Oh, mennyi bú e nemzetet!
Oh, mennyi jaj töltötte szánkat,
Míg balszerencsénk hányt-vetett!
Hazánk hajója révbe tartott,
Zajgó, nehéz habok között,
S helyette, hogy ért volna partot,
Ujabb szirtekbe ütközött!

Éreztik ostorod csapását,
Éreztük ezredév alatt;
Sátort ütött a belviszály itt
Véres nyomán inség fakadt.
S minket hiába inte multunk.
Elhangzottak intésai;
Átok nyomott — meg nem tanultunk
Szilárdan egyetérteni!

Fordítsd felénk arcod, kegyelmed,
Fordítsd felénk irgalmatad,
S a várt korány hozzánk közelget,
Melyet követ szép virradat.
Segélj elérni céljainkat,
Légy támaszunk, légy fegyverünk. —
S megállunk, semmi meg nem ingat,
Uj földet, uj eget nyerünk.

Szent láng hevíti szíveinket :
Szabadnak látni e hazát,
Szabadnak látni véreinket,
Miként te annak alkotád.
Hogy hő imája a kebelnek
Szálljon fel hozzád szabadon;
Mint illat, mit szellők emelnek
Nyűgöt nem ismert szárnyakon!

Előre nem tudhatni : mit hoz,
Mit hoz reánk a végezet;
De tudjuk, hogy szent céljainkhoz
Egység, egy akarat vezet.
Egység legyen tehát közöttünk,
Egy érzelem egy akarat, —
S ha védkarod lebeg fölöttünk :
Mit ohajtunk, el nem marad.

Isten! te légy hazánknak öre,
Te állj őrt jogaink felett;
Mint védted eddig, védj jövőre
S ne hagyj el árva népedet.
Te egy velünk, mint hajdanában
Dicső atyáinkkal valál;
Te légy, ha küzdünk a csatában,
Te légy ha béke-napja száll!

Losonczy László.

*) Kedvenc költőnk e gyönyörű dalimája, mely a „Szépirod. Figyelő“ 33-ik számában látott világot, megérdemli, hogy minden anya könyv nélkül tanultassa meg honleányi érzelmeiben nevelendő gyermekével.

Nőirodalmunk.

Kempelen Riza hagyományából.

Egy egy szomorubb jelenség alig akad szemünkbe, mint midőn hazánk nőirodalmának különben sem bőtermésű mezején végigtekintve, nagyon kevés kivétellel készületlenséget és alaphiányt találunk.

Mindemellett nem írói viszketeg, nem föltűnési vágy az, mi hölgyeinket az irodalom sikamlós mezejére viszi, melyen oly ritka a valódi babér s oly szárandó az egynapi élet. Sokat az ihlet, sokat szent törekvés s legjobb akarat, másokat a hízog barátok és barátnők viszik ama pályára, melyhez ihletésen és jóakaraton kívül sok oly tulajdon szükséges, melyekkel hölgyeink legkevesebbje bir.

Az élőkötől nem szívesen hallgatjuk az igazságot; hallgassunk tehát egy legnemesebb törekvésű szellem szavára, mely a magasból is hölgytestvérei felé terjeszti áldó karjait s az *anyákat* egyik első és mulasztatlan kötelességükre inti.

„Van-e ember — írja *Kempelen Riza* egy hátrahagyott cikkében — ki ha gyönyörködik egy nálánál magaszosabb szellemtulajdonokkal bíró lélek törekvésében, keserű fájdalommal ne nézne végig nőink nevelésének hanyag kezelésén s ennek folytán írói emelkedettségükben is hiányos szögletességén?

Igaztalanok vagyunk-e ohajunkban, ha ezt kerkeddél szimitani, annak mintegy új életadását földadatunkul tekinteni vágyunk; ha mint üdvöst a közhőra mint a szellem fölvirágzására hatalmas előnyt fejlesztési szeretjük?

Bulwer a legszentebb igazságot írja remek művei egyikében, midőn mondja: „Mi nagy tévedés volt a férfaitól, sorsukra valóban keserű befolyású tévedés, midőn a nőtermészetet a magukétól annyira különböznek hívék, hogy törvényeket hoztak, melyek a nő szellemi haladását korlátozzák. Nem alkotak-e ezáltal törvényt gyermekeik ellen, kik nejeik által neveltetnek, önmaguk ellen, kiknek a nők egyzersmint barátnők is?”

Vajjon megalázva érezheti-e magát egy lelkileg nemes férfiú, ha valamely nő, daczára egyoldalulag kezelt, vagy épen ferde, elhanyagolt nevelésének, a benne szunnyadó szellemi magasztosság folytán azon terere ügyekszik fölüzdeni magát, melyen az emberek legtöbbje, mint rendeltetése ösvényéről önhittent eltérőt kárhoztatja? Értem az irodalom terét.

A művelt férfiú tudja, a lélekemelkedett elismeri, hogy e tért az ugynevezett teremtés urai számára nem a természet — mint a nőknél szellemerőben túlsúlyljal bírónak, gyorsabb fölfogásnak és értelemben gazdagabbnak — hanem egyedül a pusztasokások jelölék ki; el kell ismerniök, hogy velök sem tesz újrasokat a természet; hogy mind két nemből léteznek kivételek, melyek értelmiségben nem mér-

közhetnek ismét mások tisztultabb, gazdagabb képzeleterejével. Az egyesek közt igen, de a két nem között ez erőszakolt, a két nemet merőben elkülönző mélység nem létezett soha s ma sem létezik.

Példát kér talán egy némely kétkedő a nőnemből, mely észtehetségre mérközék e vagy ama lángelmtű íróval. Meglehet, hogy e példákban igen szegények vagyunk; de a mi hibánk-e, hogy nőinknél a tehetségek kikémlése és fejlesztése helyett azokat az általuk ugyan műveltnék gunyolt, de valójában ferde és szűk terere vonják, melyen elég fölvilágosodottá válhatik, hogy bár későn belássa, miszerént lehetett volna mérköznie irodalmunk bármely bajnokával.

A mi hibánk-e, hogy a gyermekleánykánál ott fejezik bea nevelést, hola figyermekkel kezdik. Értem a folyó és helyes írást és olvasást. Ezt is, kivált az előbbit hányan tudják nőink közzöl? Azon szöglet földleírás, a néhány régibb család nevének gépies elősorolása, az egy két csataleírásból álló történelem s az izes ígék ismereteig sem terjedő tudása az anyanyelvnek, melyeket leánykáinkkal fölületesen átolvasatnak, nem nevezhetők tanulmányoknak.

Ezek és sok egyebek tekintetbe vételével szabad-e állítani, mint némelyek teszik, hogy a nők azért nem ismerik a tudományokat, azért nem otthonosak a nagy mesterek műveiben, mivel azokat természet adta elméjükkel meg nem közelíthetik? Lehet-e otthonosság a képzés ily kezelése mellett s szabad-e természeti hibának róni föl a tájékozatlanságot? Ha, mi sajnos, szegények vagyunk is, a külföld, hála a gondviselésnek mutathat föl példákat oly nőkben, kik a tudományokat nem csak tanulták, de gyakorolják is; a jeles műremekeket nem csak olvassák, de értik is; jó műveket nem csak tanulmányoznak, de írnak is.

Ne téveszsze senki szem elől, midőn a női tehetségeket elítéli, azon tért, melyen az egyik nemet a legnagyobb gondal ápolják, a másikat kitellhetőleg korlátozzák. Az ellentét a férfiú és nő szellemi nevelésében annyira kirívó, hogy föllelheti mindenki anélkül, hogy nagy utógonddal kellene fárastania magát.

Tiszta észteni fogékonyágunknak a nők annyiszor adták már meglepő bizonyítványát, hogy egy némely férfiúi tehetséggel mérlegelve azt, a lesulyozást számtalanszor a nőknek szavazni nem az önhittség hanem az igazság s férfaink részéről a nemes elismerés parancsolja.

Ezek és mások képezik amaz óriás gátakat, melyeket le kell rontanunk, ha az irodalom terén becsüllettel megállni akarunk.

Anyáink azonban, sajnosan tapasztaljuk, legkevesbé sem indulnak azon az uton, mely ez irányban czélravezető lenne. Nézzünk végig ezer női levelet

alig találunk kettőt, hármat közöttök, melyben a nyelv-tani legközöségesebb szabályok öntudatos alkalmazására, a helyesírás hibátlan kezelésére akadnánk.

Egy német tudós igen helyesen mondá, hogy az anyanyelv teljes és alapos ismerete az emberi és társadalmi műveltség legalsó foka.

Ha márazzal sem gondolnak anyáink, hogy leánygyermkeik legalább legalsó fokán álljanak a műveltségnek, miképen legyen még arra is gondjuk, hogy magasabb szellemi műveltség, alaposabb ismeretek és a mindennapinál több tudomány váljék tulajdonává leányaiknak?

Valóban ideje, hogy a magyar anyának leessék a hályog szeméről s ha már önmagánál nem pótol-

hatja a mulasztottat, legalább arra törekedjék, hogy leánya lehessen a nemzeti műveltség egyik tényezője, a közművelődés egyik szerény bár, de buzgó napszámosa.

Hogy az anyák e szent ügyekezete célhoz vezethessen, írónk gyámolító, ébresztő és előítéletet nem ismerő jóakarátára van szükségünk, mely el nem maradhat, miután tény, hogy, a legnagyobb számot tekintve legalább, csak nemes kebel lép az irodalom terére s hogy az irodalom a nemeset még nemesebbé teszi.“

Vajha az átszellemült nemes lény eszméinek közlése által jó szolgálatot tettünk legyen hölgyeinknek úgy mint nőirodalmunknak!

Képek, a női nevelésről.

Rudolphi Karolin után.

TIZENKETTEDIK LEVÉL

A jövő tavaszt nálunk fogod tölneni Idával. Ezel ujj világ nyiland meg előtte. A helyváltoztatás előmozdító hatással van az észtehetség fejlődésére, különösen ha a gyermekek elég hosszan tartózkodnak az új helyen, hogy a képek a gyermeklélek előtt nagyon gyorsan tova ne rohanjanak. Ily utazások alkalmas adnak a szülőknak, hogy gyermekeik fölfogási és emlékező tehettségére figyelmet fordíthassanak. Bámulattal tapasztaljuk, hogy olykor észre vettek olyast is, mi saját figyelmünket elkertülte, s megtartják emlékekben azt is, mit mi régen elfeledtünk.

Amily szívesen látom, ha a kis gyermekeket rövid kirándulásokra magukkal viszik szülők már csak azért is, hogy a gyermekszoba elzártágából származó tartozkodást levetkezzék, mely okvetlenül tulajdonuk marad, ha az anyánál és dajkánál mást soha nem látnak; épen oly nem kedvezőnek tartom a valódi kiművelésre, ha a gyermekeket már első éveikben hosszantartó utazásokra magunkkal hurczoljuk, midőn minden haszon kárba vesz, miután az új képletek oly gyorsan követik egymást, hogy egyik kiszorítja a másikat s nem marad elég idő arra, hogy eszméket alakítson rólok a lélek. Ne hagyj ilyesre csábíttatni magadat kedves Emma. Párisi bárátnőd jót akarhat veled, midőn Idát, mihelyt kissé föl nő, a francia nyelv megtanulása végett magához csalogatja s római nagynénje szintén jó szándékból akarja tizedik éve betöltése után Rómában fejlesztenj műizlését. Ne tántorodjál meg édes Emmám ez ajánlatok fényes voltától! A francia nyelv — igaz hogy nincsen biztosabb eszköz megtanulására, mint ha a gyermek oly körülmények közé jut, melyekben a francia nyelvnél egyebet hallani nincsen alkalma; de szabad-e nem francia gyermeknél a nevelés egész

súlyját a francia nyelvre fektetnünk? Még tisztán francia dajkát sem ajánlanék a gyermek mellé. Minden anyának legszentebb kötelessége, hogy az *anyanyelo* legyen első, melyet a gyermek hall, mely által s melynek számára beszélő műszereit kiképezi. Hazájának érzelmét, jellemét és szellemét kell a nyelvben magába oltani a gyermeknek. Mindezekre, hidd el nekem, a nyelv nagy befolyást gyakorol.

„De miképen fog majd későbbben teljes szabadsággal beszélhetni?“ — kérdezd tőlem. És ha soha sem nyernél el a kívánatos szabadságot, a külföld nyelve még sem szabad, hogy a nevelés főtárgya legyen. Férjed ezt mondhatná: „A fölsőbb körökben szükséges rossz a francia nyelv. Az én helyzetem s a te viszonyaid e nyelv tudását csaknem szükségessé teszik; eszerént Idának is meg kell tanulnia, mert hihetőleg viszonyai és körülményei a tiédhez hasonlók lesznek.“ Gondolkodjál tehát kedves Emmám, hogy ez megtörténjék, de semmi esetre sem a lényegesebbek rovására. Ha majd Ida 6 — 7 éves lesz s anyanyelvét tisztán és hibátlanul beszéli, akkor magad nevezz meg mindent francia nyelven előtte, mi szeme elé kerül. Adj neki képeket francia és anyanyelvén szerkesztett aláírásokkal. Ha ezt egy ideig gyakoroltad, hagyj el az anyanyelven irt szavakat s csak francia nyelven neveztesd meg a tárgyakat általa. Ha tehát már jól tud olvasni anyanyelvén, de nem előbb, fordítsd le kedvenc olvasmányait francziára s e fordításokat sokszor olvastasd általa; ezután mondj neki, vagy olvass föl előtte francia meséket és elbeszéléseket s követeld tőle, hogy ő meg németül mondja el azokat. Azután ismét fordítsd le az anyanyelvre őket és francziául mondasd el ismét leányod által. Ez uton jártas lesz ama nyelvben. Határozz naponkint egy órát, mely alatt francia nyelven kell beszélnie veled s későbbben egy vagy két évre fogadj francia

nőt melléje. Ezzel mindent megtevé, mit más, fontosabb ügyek hátránya nélkül idegen nyelvért tenned lehet. Ha majd azután Genfbe s Rómába vagy Franciaországba utazol vele, ez a nyelv bővebb megtanulásán kívül még más előnyökkel is járand, mint ha most kelnél utra társaságában.

Mért nem szeretem, hogy az apró gyermekeket messze utra vigyék szülőik, annak a főnebb előhozott okon kívül más alapja is van.

Mi háziában nevelt nők ismerjük amaz édes érzetet, mely bennünk fölébred s lelkünket oly kimondhatatlanul megindítja, valahányszor legrégebb gyermekeink szép emlékei mosolyognak élénk. Vajjon, mi indíthat meg bensőbbben, mint a kis szobácska látása, melyben bölcsönk rengett; a játékszer, melyet először kaptunk és szeretünk, a szülői ház kertjének azon helyei, melyeken először játszadoztunk. Mi forrón mi híven ragaszkodik a szórazozatlan szív első örömei emlékéhez!

Mi pótolja e páratlanul szép érzelmeket az embernek, ha az országról országra, városról városra

köborlás a haza iránti szent előszeretetet, a szívnek e legszebb előítéletét, mely a romlatlant oly erősen fűzi az atyai házhoz, egészen kioltja benne? Gondoljunk legfőképen *nemünkre!* Hogyan fejlődjék bennünk a szép háziasság, ha már ideje korán a korcsmáráshoz s mi ebből önkényt következik, a legnagyobb rendtelenséghez szokunk. Nem de, kedves Emmám, ez áldozatot nem hozod a francia nyelvnek s legalább még most nem viszed Idát Franciaországba?

„De hát soha se utazzam vele sehová?” — Kéred tőlem. Oh igen, kedves Emmám! Majd ha jelleme eléggé ki lesz fejlődve és megállapodva, majd ha a komoly ismeretek kincsét megszerezte magának s azon helyzetben leszesz, hogy szépműtani izlésének kiművelése végett Párisba vagy Rómába utazhatol vele, akkor vidd ki tervedet. Mit vethetne akkor ellene barátnőd, ki maga is szeret utazni, ha körülményeid amaz utazást megengedik vagy épen igénylik. Mindenelőtt azonban engedd Idát meggyökerezni a hazai földben, különösen a szülői háznál, mely szükségképen kell, hogy legkedvesebb tartozkodási helye legyen.

M e n t s é g.

1847.

Sokszor veték azt már szememre
Hogy búmat nem panaszlom el.
Holott arczom sötét miatta,
S lantomról a bú énekel;
Tán nemzetem bukását sejttem,
Vagy könnyem ön szívemre ejtem
Eljárt szott életsorsomon —
S ezért emészt a fájdalom? . .

Mesés rejtély zár el előlök,
Nem látnak el szívem megett,
Hol az élet, mély titkaimmel,
Testvéresen fognak kezét;
Hogy bízalom, részvét, nem kellnek —
Szentségi az ember-kebelnek —
S mint egy megszállott idegen
Élek a földi életben.

Mért vágynátok panaszra birni,
Mért tudni rejtett titkaim?!
Óh, hagyjatok magamban sírni
S így halni el — barátaim!
Ha részt vesztek bár e könnyekből,
Fájdalmam ezzel nem könnyebbül —
Mint egy homályos képzelet,
Hadd veszszek el előtetek!

Az életben oly sok öröm van!
— Szakaszátok virágait.
Botor, ki fölkeresni vágyik
A temető zárt titkait.
Én elmegyek, mint vándor csillag,
Mely szétbomlott fényárral villog,
S melynek tüntén az emberek
Ezer titkot beszélének. *Medgyes Lajos.*

L i b e r i a.

Nincsen szebb adománya a természetnek a szabadságnál és nincsen nagyobb csapás a földön a szolgaságnál.

Nem mindenütt szabadok embertársaink; két nagy világrészben, fájdalom, baroml tekintí egyik ember a másikat, eladja és megvásárolja ha neki ugy tetszik, nem jutalmazza, ha szorgalmasan dolgozik és agyonveri, meggyilkolja, ha ellenszegül.

Északamerika az ellentétek hazája. A legtisztább ámborság mellett találjuk a legdurvább anyagiságot,

az egyes egyén teljes szabadsága mellett a legnyomortabb rabszolgaságot. Az északamerikai egyesült államok alkotmányának első pontja így szól: „Az egyesült államok minden lakója szabad!” s ennek gúnyára két millió rabszolgát tartanak a déli államok.

E szerencsétlen áldozatok szenvedése szolgáltak alkalmul egy nemes szívű férfiakból álló társaság létesülésére, mely emberiségi és vallási szempontból küzd a rabszolgaság ellen és nagy pénzáldozatokkal szép eredményekre jut. Ez az északamerikai gyarma-

tosítási társulat, mely földadataul tüzte ki, hogy annyi feketét, amennyit csak lehet, szabaddá tesz s azoknak hazájokban, Afrikában menhelyet alapít. Sikerült is 35 év lefolyása alatt e társulatnak 10000 fekete rabszolgát szabaddá vásárolni s már e tette által örök emléket biztosított magának a népek művelődési történetében.

Liberia köztársaság e társulat műve s ha mindjárt nem egészen sikerült is a társulat célja, hogy Libériát a kereszténység és műveltség előharcosává tegye nyugati Afrika vad sivatagjain, az amit, tönkemberségi szempontból a legmagasztosabb dicsőreteméltó.

Nem lesz érdektelen olvasónink előtt ezen kis rabszolgákból szabad emberekké lett feketék államának megismerése.

A mostani *Liberia* első gyarmatát a nevezett társaság 1823-ban alapította. A körülfekvő partvidék a rabszolgakereskedés főrakodó helye volt addig s több apró négerfőnök tulajdona, kik egész jövedelmüket embervásárból huzzták s e célra folytonos rabló kalandokat üztek Afrika belsejében. Hogy e gyalázatos üzletnek erős és békés gát vettessék, ez volt a vezéreszme e pont választásánál, mely kitünő fekvésre és földminőségének jósága által is a szándékolt gyarmatosításra kiválólag alkalmasnak mutatkozott.

A benszülött törzsfőnökök egyike, kinek főhatósága alatt a többiek állottak, a rabszolgakereskedők által jól ismert Bootswain király volt. Ez a palmasi előfok fölötti uralkodást mindenképen bitorolta s miután az új gyarmatnak veszélyes ellenévé válhatott, a társulat igen eszélyesen elismerte hatalmát s tetemes ajándékok által egy, néhány négyszögü mértföldnyi terület átadására bírta a Mesurado előfok vidékén. A szerződés megkötése után az északamerikai kormány is ellenjegyezte azt, mi által a gyarmat az északamerikai államoknak mintegy védelme alá helyeztetett. Nemsokára megérkeztek az első hajók a szabadokká vásárolt feketékkal. Az első megtelepülés a Mesurado előfok északi lejtőjén a hasonnevű folyam mellett történt; e kis kezdetleges gyarmatot az északamerikai államok akkori elnökének, Monroenak tiszteletére, *Monroviának* nevezték. Monrovia alapítása után rövid időre észrevette a ravasz Bootswain király, minő eszélytelenül cselekedett, s hogy az ujon alapított gyarmat keresete főágának, a rabszolgakereskedésnek mennyire árthat. Minden ügyeket arra fordította tehát, hogy a szerződést megsemmisítse, a megtelepedetteket folytonos ellenségeskedéssel fenyegette s csaknem az egész átengedett földrészt ismét visszafoglalta. Ez és a nagyon egészségtelen éghajlat tetemesen megfogyaszotta a megtelepedettek számát s a vállalat minden esetre végképen megbukott volna, ha néhány amerikai hajó megjelenése ideje korán segílyt nem hoz a megtámadottaknak. Ezek állomást vettek közelben s védelmök alatt csakhamar gyors

léptekkel emelkedett a gyarmat. 1828-ban már oly nagy volt az érkeztettek száma, hogy új területet kelle vásárolniok. Minthogy azalatt föellenségök, Bootswain király az amerikai segédcapatok elleni harcban elesett, könnyen sikerült a megfélemitett benszülött törzsfőnököket területátadásra bírni s a gyarmat határait szélesíteni.

Ez időtől kezdve mindinkább gyarapodott a bevándorlók száma. Noha az égalj egészségtelen volta egy harmadát előlte vagy évekeig tartó betegségekkel sujtotta a bevándorlókat, az ujonérkeztettek megkét-szerezék, sőt megháromszorozák a kimultak számát. 1830-ban köztársasággá emeltetett a gyarmat s a gyarmatosító társulat egyik tagjának elnöklete alá helyeztetett. A benszülöttek ellenségeskedése nem szünt meg ugyan; de a gyarmat jobban volt fegyverkezve s diadalmasan ellentállott. A Mesurado, a sz. Pál folyam melletti s közel partvidéken a telepítvények mind egyre szaporodtak. A gyarmatosító társulathoz viszony 1846-ig tartott, midőn a köztársaság fölmentetvén a gyámság alól, *Liberia* név alatt önálló állammak kiáltotta ki magát, külön alkotmányt adott ki és saját polgáraiból választott elnököt magának.

Azóta mind területileg, mind lakói számát tekintve, tetemesen gyarapodott *Liberia*. Mostani határai: északon a Shebarfolyam, s délen azon vonal, mely a granzesteri parti ponttól 11 földrajzi mértföldre Afrika beljébe húzódik, azután északnyugotnak kanyarulva a tengerparttal párhuzamosan a Shebarfolyamig fölvonul; egész nyugati határát az északi oceán mossa. Az egész állam területe 450 négyszög mértföld, lakói száma most 215000. Ezekből 200000 polgárisulás nélküli benszülöttek és 15000 bevándorolt néger, kik az északamerikai államokból jöttek. A gyarmatosító társaság emberbaráti működése még ma sem szünt meg. Még mindig százakat északakat vásárolnak szabadokká az északamerikai rabszolgák közül s valamint ezeket, úgy a különben bevándorolni akaró szabadokat is díj nélkül szállítják az új köztársaságba. Mily nagy a bevándorlók száma, bizonyítja egy angol utazó, kinek állítása szerint 1854-ben nyolcz napi ott tartzkodása alatt két hajó érkezett 500 új állampolgárral Monroviába. Néhány héttel előbb pedig 300 hozott egy másik hajó magával.

Az állam három tartományra, illetőleg kerületre van osztva, melyeknek Mont-Serrado, Gran Bassa és Sinoe nevek. Az országot egyenlő közökben négy folyam, a Shebar, sz. Pál, Mesurado és Junk szelik, melyek vizitát nyitnak ugyan befelé s a hátvidéket a könnyű közlekedésnek megnyitják, nagyobb tengeri hajók számára azonban járhatlanok, mert torkolatuknál csak 6—8 lábnyi vízzel borított fővénytörlatok vannak. A négy főhely a parton fekszik; nevek Monrovia, Marshall, Bassa Kone és Sinoe. Monrovia legjelentékenyebb e helyek közül s egyszersmint a kormányzó székhelyét foglalja magában. (Folytatand következik.)

Női ismerettár.

— A magyar országgyűlés felsőháza a képviselőház által hozzátküldött fölirotat vette tárgyalás alá. Szóltak benne biboros főpapok, hercegi birtokok rendelkező főurak s kivétel nélkül elfogadta mindenki; voltak főuraink közt olyanok is, kik a nemzet akaratának határozat utján nyilvánulását előnyösebbnek tartandótták. A fölirotat, mindkét ház által aláírva a két elnök *Apponyi György* gróf és *Ghyczy Kálmán* vitték Bécsbe a császárhoz. A fölirotat ezim és boríték nincsen, egyszerű, hazaszin szalaggal átkötött bőrtok takarja. Ghyczy alsóházi elnök gyönyörű szavakkal vett bucsút követőársától. „Istenőtől — ugymond — kitől függ a nemzetek és uralkodók sorsa, áldást kérek és kívánok a mai ünnepélyes órára, és sikert azon kiküldésre, melylyel a t. ház megbizni méltóztatott, és addig, míg abból visszatérendek, magamat a t. ház további kegyességébe ajánlom.“ — A két elnök 25-én ért Bécsbe, hol, mint mondják, igen sokan fogadták a vasutnál őket. *Apponyi* már volt a császárnál magánkihallgatáson. Vay kancellárnál hosszú tanácskozmányt tartottak, melyben *Schmerling* államminiszter is részt vett. Sokan már a legközelebb napokban a magyar miniszterium kinevezését várják, mások ellenben azt állítják, hogy a Bécsben még édeglő *Bachpárt*, noha jelenleg más neve van, semmi engedményre nem hajlandó s később együtt halni a birodalommal, semhogy Magyarországnak megadja azt, mihez évezredes joga van, mit százados szerződésnek, Isten szent oltára előtt, a vallás szent könyvére letett eskük biztosítanak számára. Történjék bár az egyik, vagy a másik, a magyar nemzet nyugalommal nézhet jövője elé. Hír szerint az angol és francia követek mindenképen arra akarják ösztönözni a bécsi kormányt, hogy kibékítse Magyarországot; ellenkező esetben az angol követ Európára hivatkozott és Európa minden hatalmassága, illetőleg nemzete által tartandó értekezlettel fenyegetőzött.

— Magyarország fővárosa is méltán megemlékezett azon nagy államférfiúról, ki az olasz egység rendíthetetlen bajnoka lévén, áldásos tevékenységének viszsugárai hazánkra is jótékony, ébresztő hatást gyakoroltak. *Cavour* grófért a Sz. Ferenczrendiek egyházában tegnap volt a gyászmise. A rendező-bizottmány a legfényesebben, a velünk szívben, lélekben elvben és törekvésben rokon olasz nemzet legnagyobb férfijához méltán akarta kiállítani az ünnepélyt; de az alkotmányos szabadelvűséggel csupán bizonyos czélok végett kaczerkődő hatóság, a fölállított diszes ravatalt szétbontatta, s csupán csendes mise tartását látta jónak erőhatalommal meg nem akadályozni. Ez legkevesébb sem gátolta a megjelenést, s az egyházban alig megfőő nagy közönséget, hogy ugyanazon áhitattal, kegyelettel és buzgósággal fohászokdjék az örök Gondviseléshez egyrészlől *Cavour* testének nyugalmaért, másrészlől az olasz egység hőse, minden elnyomás és járom szilárd lelkű ellensége és leküzdője szellemének örök életeért. A föloltárnál *Jámbor Pál* (Hiador) országgyűlési képviselő, egyik mellékoltárnál *Opitz*, szintén képviselő miséztek. A föloltár körül a szolgálatot jogászok végezték. A fővárosi ifjuság diszöltőnyben, gyászfűtyollal és kardosan jelent meg a szomorú ünnepélyen. A képviselők nagy része foglalta el a jobboldali padokat. A baloldal Pest szép hölgykoszorujával telt meg, mely nem maradhatott el ott, hol a nagy olasz hazafi emlékének áldozának. A gyászszerzartás alatt éneket az egyetemi dalárdá végező lélekelmelő, szomoru hangokon. Istenitisztele után az egész közönség a „Szó-

zat“ot énekelte. — Hír szerint az ünnepélyes istentisztelek akadályoztatása Bécsből jött távirat folytán történt. Kihez jött e tilalom, nem tudjuk, az azonban bizonyos, hogy az illető egyház lelkésze a hercegprimástól kapta, min annál inkább van okunk csudálkozni, mert tudtunkkal Magyarország hercege áldornagya, különösen egyházi dologban, a római pápát kivéve, engedelmeskedni senkinek sem tartozik. Fokozza álmétkodásunkat azon körülmény is, hogy maga a szent atya sem vonta meg részvétlkönyeit azon nagy férfutól, ki, habár személyes érdekei ellen, de hazája javára és pedig becsületesen törekedett.

— A fővárosi magyar ifjuság, mely *Cavour* emlékére a gyászünnepélyt rendezni akarta, remek irányu, lelkes részvétnyilatkozatot küld az olasz ifjusághoz, melyben a nagy hazafi ravatalnál összeolvadó közös könyeinkről emlékezik. A gyászünnepélyre gyűjtött összeget a rendező bizottmány, hogy a *Cavour*nak állítandó emlékszoborban magyar kő is legyen — Turinba küldi.

— *Gaal Ida*, *Eugenia* és *Luiza* urhölgyek egy év előtt 120 forintot gyűjtöttek Somogy megyében *Petőfi* szobrára s *Roboz* Istvánnak adták át az összeget, ki azt mostanig kamatoztatván, az utána járó száztólival együtt *Reményi Edének*, a szobor indítványozójának beküldé.

— *Pestváros* 22-ki közgyűlésében fölolvastott a magyar királyi helytartótanács átirata, melyben *Pestváros* hatóságának tudtára adatik, hogy az ország képviselőházához, az adónak erőszakos behajtása tárgyában intézett kérvénye az uralkodóházat és a hadsereget sértő, továbbá a lakosságot fölingerelő kitételeket foglalván magában, *Havas József* helytartósági és udvari tanácsos királyi biztosul neveztetett ki a császár által, hogy a szükséges vizsgálatokat megtegye ez ügyben. A főváros képviselő testülete a helytartótanácschoz intézett válasziratában az ellene fölhozott vádakot visszautasítja, s a királyi biztos alkotmányunk jogaira támaszkodva törvénytelennek és illetéketlennek mondja, végre kinyilatkoztatja hogy azon esetben, ha a királyi biztos a közgyűlés kebelében megjelenék, ez az 1848-ki törvényekhez ragaszkodva, üléseit és működését lenne fölfüggeszteni kénytelen. Azonkivül orvoslásért az országgyűlés képviselő házához fordul. *Havas József* helytartótanácsos királyi biztos minőségében a 25-én tartott közgyűlésben csakugyan 12¹/₂ órákor egy helytartósági titkárral megjelent. Az elnököl főbíró a mult szombati ülés határozata értelmében a tanácskozást azonnal fölfüggesztette. A királyi biztos átalános morgás között és senkitől sem üdvözöltetve, az elnöki széket elfoglalván, fölolvastatta a magával hozott titkár által a kiküldetésére vonatkozó rendeletet. Ezután kijelenté, hogy a vizsgálatot majd meg fogja kezdeni; mire a főbíró kinyilatkozta, hogy amennyiben okmányokra leszen ehez szüksége, azokat, mint minden más magánügyén, de csak is így jegyzőkönyvi hiteles kivonatokban megkaphatja. Ezeknek így történtével a királyi biztos ajánlotta magát és ismét senki által nem üdvözölve távozott. A képviselő-testület ezután folytatta tanácskozását.

— *Pestváros* legutóbbi közgyűlésében, *Ghyczy Kálmán* alsóházi elnök megkeresése folytán, az ideiglenesen építendő országház költségei fölött tanácskozott. A városi képviselet kimondá, hogy az országos alaphól utólagosan történendő megtérítés reményében a kívánt ideiglenes országház fölállítását magára vállalja, mert országos dologban nem szabad fukarkodnia, hanem oly szabadelvün akar eljárni, hogy a haza

fővárosára büszke lehessen. A kérdéses, 130,000 ftba kerülő épületnek föllállítása s annak módja fölötti tanácskozás végett az erre kiküldött országgyűlési bizottmánynyal teendi magát érintkezésbe az e tárggyal megbízott városi küldöttség.

— *Az eszéki községtanács*, távirati uton meghagyta Zág-ráiban lévő követének, hogy a Magyarországgal való egyesülést sürgesse, s ha eljárásának sikere nem lenne, azonnal hagyja oda Zágrábot. Hasonló utasítást adtak Verőcze, Pozsega város, Pozsega, Szerém, Fiume és Varasdmegye: Vajjon mit szól ehhez Schmerling ur és a többi jó barátok?

TOMPA MIHÁLY ELETRAJZA.

Ujabb költőink egyik legjelesbike, a természetnek költői lelki buvára, szül. 1819-ben sept. 29-ikén Rimaszombatban reform. hitű szegény nemes szülöktől. Élete, minden nagyobb viharok nélkül, csendesen folyó patak, melyet csak kevéssé zavartak meg a forradalom vészzei is. Tanult előbb szüleitése helyén, azután 1832-től 1843-ig Sárospatakon; kitűnő előmenetellel. Már ez időszakban fellépett sokat ígérő költői kísérleteivel az Athenaeumban, mely akkor az irodalom legjavának dús rakhelye volt. 1845 végén Pestre jött, s ügyvédi pályára készülve, a jogot kezdte tanulni; ekkor lépett szorosabb baráti viszonyba az irodalom férfaival nevezetesen Petőfivel, Jókaival s tagja lett a tizek társulatának, kik arra szövetkeztek, hogy folyóiratokba nem írnak. Következő évben azonban a bejei papságra hivatván, azt elfogadta; onnét később Kelemérre, s majd Hamvára, Gömör megyébe hivatott lelkésznek, hol hiveitől s a szomszédságban lakó minden hitű műveltektől kedvelten s tisztelen, boldog családi

körben él mai napig. Hitszónoki hire költői hírével versenyez. — Mint költő, legkitünőbb a regékben s mondákban; életre kelti a természet holt tárgyait, s gyönyörű nyelven beszélgeti a virágokat és bérczeket. — Népregei s népmondái kiadása által a legjelesb m. költők fényosorában foglalván öt megillető helyet, 1847-ben a Kisfaludy-Társaság tagjává választott, mely „Szulay Mátvás“ czimű történeti pályaballadáját dicséretre, s külön díjra érdemesítette. 1848-ban kirúndulást tett Ausztriába s Poroszországba.

A költeményekben élő igaz magyar nemzeti szellem, s nyelvének eredetisége nagy népszerűséget biztosítanak e jeles írónknak; de míg dalait p. o. „Télen nyáron pusztán az én lakásom“ s. a. t. értve s érezve zengi a nép, a műveltebb közönség is örömmel olvassa mély kedélyű, képzeletdús műveit. Ő egyik leghivatottabb népköltőnk, s egyik megalapítója a nemesb irányu népies költészetnek, magasan felül emelkedve a majmoló középserűségen. A regék írásában senki sem mulja felül irodalmunkban, itt ő oly fenn áll, mint Garay a balladákban, mint Czuczor s Petőfi a népdalokban. Mint dalköltő, nem jár ugyan szokatlan utakon, de Kazinczy szerént „szokott uton jár szokatlanul“ s legalább idegen költők befolyásának semmi nyoma sincs dalain.

Tompa Mihály kellemes zengésű érczes hanggal bir, mely a kitűnő szónoknak teljes hatalmában áll; e mellett kedves, mulattató társalgó, hű és kedélyes férj, atya s barát, ki falusi magányában egészen családjának, a tudományoknak s költészetnek él, de ha olykor Pestre vetődik szeretett költőtársai s barátai közé, jó kedve, elmés ötletei, drámai tehetsége által a társaságnak lelke lesz. A legszebb korban áll férfitól még sok szépet s jót várhat nemzete.

Felelős szerkesztő. **Vachott Sándorné.**

Az „Anyák Hetilapja“ olvasónőihez!

A lelkes magyar anyák, kik átlátják, hogy válságos és küzdelmes napjaink közepette és a valódi háziasság, a magasztos nőiség az, mire leányaikat növelniök kell, legjobban megítélhetik, sikerült-e betöltenünk ama hézagot, melyet irodalmunk ez ágában velünk együtt minden gondos családanya sajnosan tapasztalhatott.

Az „**Anyák Hetilapja**“ ezentúl is, mint eddig az anya és nő legmagasztosabb kötelességeit tartva szem előtt, arról fog értekezni mindenha, mivel áldozhat a hölgy a háziasság szent oltárán mint nő, mint anya és mint honleány.

Hogy e föladatának egyész mértékben megfelelhessen, a mostaninál nagyobb számára van szüksége az előfizetőknek; fölkérjük tehát tisztelt előfizetőnőinket, hogy a következő félévre előfizetéseiket ne csak megújítsák, de olvasónőink körét, amennyire lehetséges, egyszersmind szaporítsák.

Az „Anyák Hetilapja“ szerkesztősége.

Előfizetési föltételek.

Az „**Anyák Hetilapja**“ postán küldve vagy Budapesten házhoz hordva **félévre** (jul. — dec.) **3 ft.** évnegyedre (jul. — sept.) **1 ft. 50 kr.**

Az előfizetési pénzek az „**Anyák Hetilapja**“ kiadó-hivatalához. (Egyetem-utca 4. szám.) küldendők.

Tíz előfizetett példányra egy ingyen-példány jár.

Az „Anyák Hetilapja“ -nak kiadó-hivatala.